

16-9-1986.

«Skjoldjentene som emigerte til Amerika»

Familien Aug. Halvorsen. Venstre foran: Aug., Helga, Guri og Augusta. Bakerst fra venstre: Ragna, Ågot og Olav. Gunhild og Hjalmar er ennå ikke kommet til verden.

Augusta Halvorsen forteller sin livshistorie: Jeg var født den 24. desbr. 1879 i Øvc-bygd. Mine foreldre var han Augustinus Halvorsen f. 26/2 1835 fra Skjold i Ryfylke og Guri Larsdr. f. 20/8 1842 i Øksendalen. Det var 7 barn i familien, Olav, Ågot, Ragna, Helga, Augusta, Gunhild og Hjalmar. Augustinus foreldre var Presten Jens Brage og Allette Hveding. Det var 5 barn i familien: Jensine, Nils, Jens, Augustinus og Christian. Begge deres foreldre døde bort fra alle sine barn så de ble oppfostrat hos slektninger hvor alle fikk en god utdanning. Min far Aug. studerte teologi og skulle bli prest, men avbrøt sine studier og begynte som bankmann hos Vedølen i Bergen. Han begynte for seg selv også med foretninger, han satset og tapte penger. Han kunne snakke flere språk. Min bestemor kom fra Øksendal på Nordmøre, Kari Oldstr. født i 1809 gift med Lars Shøseth som var skredder. I året 1888 kom min bestemor den lange veien for å besøke oss i Øverbygd, da var hun 80 år. Hun hadde solgt sitt hus og sine eiendeler og kom for å bli hos sine to døttre, Guri og Brit. Hun bringte med seg ei stor rosemalt kiste med navn Guri Larsdr. 1738 som var min oklemors. Og min bestemor var lita og nett og bar alltid en fotsid sort kjole. Det var vanskeligheter med dialekten fra Øksendal, men omsider ble det en vane. Hun levde bare i 4 år etter hun kom til Øverbygd, og er begravet på Nergård kirkegård.

Min far Aug. var reist opp til Flatnes i Målselv der hvor hans bror Christian hadde begynt med handel. Christian var født i 1838 og var kommet til Tromsø soim ung gutt. Han måtte søke myndighetene om handelsbrev med tillatelse å drive handel. Han begynte på Flatnes i året 1862. Han Augustinus kom etter opp til Flatnes og dit var ho Guri Larsdr. også kommet. Det var der de fant hverandre og skjebnen ble slik at de kom til Øverbygd, hvor de kjøpte sin eiendom av Anders Thomassen borte på Maukstad og kaller nu gården sin for Skjold etter sitt fødested i Ryfylke. Nu var han blitt 31 år gl. og begynte der på Skjold i året 1866. Han skriver til sin onkel i Bergen: «Hav og Sø er ikke lenger mine omgivelser, jeg har ombyttet dem med mægtige furuer og mægtige Fjælder med den storslagne fullendte majestætiske natur slig som en sommerdag i Målselven kun kan vise dere. Her er Norden og Syden sammenblandet, her kan jeg ligge ene i timesvis og dog ikke blive møet af atter og atter beskue, alt det Gud har skabt, beundrer hans allmagt, der af den lange barske, mørke vinter kan fremtrille en slig underlighed. Her leve jeg nu i Landlig Ro, ere sund og frisk og har fred med mig selv».

Foreldrene til han Augustinus ho Alette Hveding og presten Jens Brage Halvorsen døde fra alle sine 5 barn i 45-årsalderen. Da var alle barna mindreårig. 1. Jensine var ugift og var bosatt i Moss en tid av sitt liv, men døde i Bergen. 2. Nils var først oppfostrat på et barnehjem, han var også ugift og døde der på Skjold i Ryfylke. 3. Jens var også handelsmann og hadde ellers stor utdanning. Han kom senere til Oslo og var skolebestyrer på Bauer pikaskole i Oslo. 4. Christian kom som tenåring opp til Tromsø og var handelsbetjent hos «Ebeltoft». Men han kom til Flatnes i Målselv der han begynte for seg selv med landhandel og fiskeoppkjøp. Han kom senere til Tromsø og døde der. Han Augustinus kom etter opp til Flatnes i Målselv fra sin handelsvirksomhet i Bergen. Det var i Bergen han var blitt kjent med ho Guri Larsdr. Graven fra Øksendal. Hun var kommet nedover til Bergen i ung alder som husbestyrerinne, så det var der de traff hverandre og kom så opp til Flatnes hvor de begge jobbet hos handelsmann Christian Gotlib Halvorsen. Men det ble slik at han Augustinus og ho Guri kom heit opp til Øverbygd og kjøpte sin eiendom Skjold. Der de begynte med to hender tomme oppe i ødemarken, det var kommet en kjerresti opp til Trangen i 1866, men ellers var det bare ved elvebredden de tok seg frem. Det var bare 37 Innbyggere oppe i dalen i den tid. Min far Augustinus fikk oppbygd stuebygningen som bestod av to rom ned og to rom oppe. Det var et stort kjøkken og ei dagligstue kombinert med et ovnsted og kjøkkenskaper. Dagligstuen var møblert med et stort avlangt mahognybord, to rokokkostoler og en sofa. Og et annet bordskap som far gjorde sitt skrivearbeide på. Så vanligvis innviterte vi til selskap og serverte på mahognybordet. Det var en hovedgang som førte en svingtrapp opp til andre etasje. Der var det to store rom hvor det ene var jenterommet med senger og hyllerekker som var fulle av bøker. Det store rommet kalte vi for «Sullen» (det var fint, med først en seng som kunne slås sammen og ble mere lik en sofa og på hvert rom var det en etasjeovn. Foreldrene arbeidet og slet med jordbruk og buskap som vokste etter hvert, et stort og rmlig fjøs var oppbygd. Og barneflokken vaks opp med 2 gutter og 5 jenter. Mor bakte flere brød i slengen av sin hjemmelaget humlegjær som hun laget i ei lerkrukke, det ble et meget godt brød.

Min far hadde fremdeles handelsånden i blodet så han startet opp med handel hvor han fikk oppført butikken ute på bakkekanten mot myra. Det ble først i en liten skala hvor han handlet med «samene» i sommerhalvåret og kjøpte opp deres produkter som var huder, skinn, skaller, hansker

og bellinge og senetråd som alt var av rensdyrskrotten. Vi måtte ellers skaffe varene opp fra Målsnes og Storsteinnes som tok en tur på fire dager som ofte var strabaser for folk og hest. I året 1887 åpnet vi også poståpneri. Min far leide en mann en gang i uken som gikk de fire milene frem og tilbake som gav lite betalt for denne service i

med en mindre båt og kom til Quebec i Canada. Og derfra med et langsomt tog som ble underveis i dager. Og Ragna undret seg hvor det hadde blitt av meg når jeg ikke kom. Når jeg så omsider kom fram til Calumet i Wisconsin var det ingen som møttemeg på stasjonen. De hadde vært på st. hver dag og søtt etter meg, men der var ingen Augusta, men de ante jo ikke at jeg var i vanskeligheter. Jeg kunne ikke engelsk og hadde ikke Ragnas husnummer, bare hennes postboks. Jeg tok en hestedrosje som lette lenge, men omsider fant vi Ragna.

Gjensynsgleden var stor, så jeg kom meg ut på handel kjøpte meg klær og fiffet meg opp som en annen amerikanerinne. Jeg kom meg i arbeide og jobbet i fire år før jeg giftet meg. Det var der hos Ragna jeg traff han som ble min mann. Ben Anderson. Ben var født Bernt Ingemann Munkrostad. Hans far var Andreas Munkrostad, hjemmet var et lite stykke utenfor Levanger. Munkrostad var et kloster hvor munkene hadde bodd i sin tid. Andreas var kvegoppkjøper som ble sendt til Trondhjem og Bergen. Han var godhjertet av seg så han ga ut lån og kreditnoter til folk. Etter hans død kom altså Ben i store vanskeligheter. Han måtte reise over til Amerika i håp om å tjene penger å for å rydde opp i tingene. Ben kom først til Minneapolis hvor han først jobbet på et sagbruk, og senere kom han til Calumet i Michigan hvor han arbeidet som snekker, han kom senere opp til «Heclagrunene» er han fikk en stållint i øyet så han mistet synet. Det var i 1907, da ble han uten arbeide i lang tid, til han fikk en sjefsjobb i gruvene. Vi giftet oss den 7. mars 1908 og kjøpte vårt hus av Union St. Der i Calumet ble fem av våre barn født. I 1914 besluttet vi å ta en tur til Norge. Min. eldste sønn Alf var 5 år,

store, vi tenkte mye på barna. Vi bygde opp nytt fjøs og derfor ble det mye arbeidsfolk på gården hvor jeg hadde alle i kosten. Og Roy var nu født dette året i 1920. Nora ble født i mai 1922. De eldste hjalp meg mye, de hadde tidlig fått lært seg matlaging og husarbeide. Ben ble nu dårligere, han måtte inn på Luthers hospital, han døde den 6. jan. 1936. Han var bare 64 år gammel. I de årene etter Ben døde ble det ikke så lett. Det var opptatt lån på gården, så vi greide ikke avdragene. Alf den eldste var nu i arbeide og hans sjef tilbød nu Alf sin nedlagte eiendom for bare 300 dollar, der det heter «Chippewa Falls» Alf giftet seg og overtok hele eiendommen. Selv reiste nu Augusta over til Seattle, der hvor hennes søster Helga var kommet over i 1914. Men Helga kom hjem igjen til Skjold i 1920 hvor hun ble hjemme i 3 år, da bodde hun i «Ingeborgstua» på Solvang. Hun reiste til Seattle igjen i 1923 og var guvernante hos millionærene i hele sitt lange liv. Hun ble ikke gift, men i sin ungdoms fagreste år var hun forlovet med en av Gjæverguttene ute på Lyngseidet. Og en av bygdas gutter hadde et godt øye til ho Helga, det var noen som sa: «At han måtte bare litte frempå, for hun var en respektabel jente». Han sa selv: «Hun er meget resikabel, (han skulle jo si respektabel)». Ho Helga hadde omsorg for barna og var ei ypperlig guvernante i mange år hos fam. R. Merryl. Helga tok fullstendig vare på seg selv, slik som hun tok vare på de andre. Hun ble angrepet av lungebetennelse og kom til Foss Sunset sykehjem, hun kom seg fort. Og der opplevde hun sin 100 års dag, der hun satt smilende og klar blandt sine nevøer og nieser i Gudrun Berkseths hjem med Alf, Dagmar, Helen og andre slektninger. Og det kom mange telegrammer fra Norge og

3 av skolejentene Guri Larsdatter og Augustinus Halvorsens døtre som reiste til Amerika. Fra venstre: Helga født i 1877. Augusta født i 1879. Ragna født i 1875.

den tid. Postkontoret var oppe på det store rommet, og mor var alltid lar med kaffekjelen til folk som kom til oss på handel og for å hente sin post. Det var en tradisjon. Det var liv og røre på Skjold i min oppvekst. En årene gikk og vi ble voksne jenter. Min eldre søster Ragna som var født i 1875 var den første av oss jentene som fikk amerikafeber. Hun var forlovet med John Solandsen som bodde nede på Tillermoen. Foreldrene satte seg imot ekteskapet så han reiste til Amerika i 1898 og bosatte seg i Calumet i Wisconsin. I året 1900 reiste ho Ragna etter han og blir gift med sin John der borte. Far Augustinus kjører henne ned til Storsteinnes i Balsfjord. Ved avskjeden sa han: «Jeg ser deg nok aldri igjen i live». Men ho Ragna og han John fikk ikke noen barn, de ble senere å flytte fra hverandre. Ragna giftet seg igjen med Martens de ble også barnløse. Hun kom aldri mere igjen til Norge men døde der borte 83 år gammel.

Augusta forteller: «I 1904 besluttet jeg også i reise over til Amerika. Mor og far ville ikke skulle reise, men jeg dro allikevel. Jeg hadde jo aldri vært utenfor bygda, og var i spenning hvordan det ville gå. Jeg kom til Trondhjem hvor jeg kjøpte min billett og kom til Bergen og videre over til Hull i England. Jeg kom derfra til Liverpool og der måtte jeg vente i fem dager til neste avgang, for den båten jeg skulle bli med var overfyllt. Jeg ble så sendt

Helene 4 år, og Gudrun var 1 1/2 år. I Chicago traff vi Ragna sin første mann John Solandsen, som skulle til Norge og i New York traff vi Marie Barstad. Så vi fikk selskap ombord på «Bergensfjord». Ben og barna kom vel fra båtturen over, men jeg var sjøsyk før vi forlot havnen i New York. Vi kom over til Bergen og tok toget til Oslo, videre til Trondheim og kom til Levanger hvor vi ble i Bens hjem i noen dager. Vi tok så båten opp til Finnsnes, hvor fam. kom med hest og vogn for å møte oss. Vi kom omsider til Nymo til Ågots hjem hvor vi ble i noen dager. Den 14. juni kom jeg hjem til Skjold etter 10 års fravær. Min far døde et par mnd. før jeg kom hjem, han ble 74 år gammel, men mor var lik se som før. Helga, Hjalmar og Petra hans kone var hjemme Og et nytt tolvroms hus var oppbygd. Vi ble hjemme i 3 måneder, men Ben dro til Levanger et par uker forut. Så brøt den 1. verdenskrig ut, og nu ble vi å andres hvordan vi skulle komme oss tilbake. Vi kom oss ombord i båten «Cederic» hvor vi kom til Newcastle og videre over Atlanteren. Vi kom oss omsider hjem igjen etter den farefulle båtturen for miner og undervannsbåter. Imidlertid hadde vi kjøpt en ny farm i Boyceville i Wisc. Det var trist å dra fra Calumet hvor Ben hadde bodd så lenge etter 25 års tid. Og det var nu kommet to nye borgere til verden, Dagmar og Ruth. I 1918 hadde Ben et hjerteattak, men det bedret seg. Han investerte i maskiner og redskaper og kjøpte opp

Målselv. Hun var helt klar til det siste, da hun døde i 1978 101 år gammel.

Augustas datter Nora forteller: Mor reiste over til Seattle etter sin manns død. Hun tok seg jobb der borte og hadde sin egen leilighet. Alf flyttet også med familien dit ut, så de var mye sammen. Men hun likte å ta togturen mellom Seattle og Wisconsin for å besøke sine der. I januar 1963 måtte hun ta en nyreoperasjon i Seattle, men i april bragte vi henne til Gudruns hjem. Hun døde den 12. jull 1964, da var hun 84 år gammel. Hun ble begravet på familiegravstedet på Hay Rivers gravlund nær Boyceville.

Hun var et arbeidsjern som kom seg gjennom livet med den store barneflokk og mistet sin mann så tidlig, hun ble jo enke i 28 år. Men hun var så tilfreds å vite at hun hadde greid brasene som var harde også i Amerika. Denne historie er av hennes egne ord, som hun dikterte til oss tre måneder før hun døde. Hun var så glad å vite at hennes livshistorie og opplevelser ville også få komme til resten av familien.

Odd Bjerkund